

**Západočeská univerzita v Plzni**

**Fakulta filozofická**

**Bakalářská práce**

**Existence náčelnictví v současné Africe:  
Role náčelníků jako prostředníků mezi státem  
a občany**

**Lenka Reitspiesová**

Plzeň 2013

**Západočeská univerzita v Plzni**

**Fakulta filozofická**

Katedra antropologie

**Studijní program Antropologie**

**Studijní obor: Sociální a kulturní antropologie**

**Bakalářská práce**

**Existence náčelnictví v současné Africe:  
Role náčelníků jako prostředníků mezi státem  
a občany**

**Lenka Reitspiesová**

*Vedoucí práce:*

PhDr. Jan Záhořík, Ph.D.

Katedra historických věd

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2013

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

*Plzeň, duben 2013*

.....

Na tomto místě bych chtěla poděkovat PhDr. Janu Záhoříkovi, Ph.D. za užitečné rady a za pomoc při zpracování mé bakalářské práce.

## OBSAH

<b>1</b>	<b>ÚVOD</b> .....	<b>1</b>
<b>2</b>	<b>EXISTENCE NÁČELNICTVÍ</b> .....	<b>4</b>
	2.1 Pojem náčelnictví.....	4
	2.2 Kdo jsou náčelníci .....	5
	2.3 Moderní stát jako partner náčelnictví .....	6
	2.4 Evoluční odlišnosti .....	8
	2.5 Politické strategie udržení moci .....	9
<b>3</b>	<b>PŘÍPAD GHANY</b> .....	<b>11</b>
	3.1 Česká stopa antropologie .....	11
	3.2 Historický vývoj oblasti.....	11
	3.2.1 První epocha .....	11
	3.2.2 Druhá epocha .....	12
	3.2.3 Třetí epocha .....	13
	3.3 Nanun .....	13
	3.4 Volba následníka.....	14
	3.5 Nepřímá vláda .....	16
	3.6 Dobyvatelé a politický vývoj.....	17
	3.6.1 Kolonizátoři .....	17
	3.6.2 Období vlády Kwame Nkrumaha .....	18
	3.6.3 Rawlingsovo období.....	19
	3.7 Konflikt Nanumby a Konkomby.....	21

<b>4</b>	<b>ROLE NÁČELNÍKŮ .....</b>	<b>24</b>
4.1	Typologie vůdců .....	24
4.2	Pozice náčelnictví v 21. století .....	25
4.3	Tradiční role náčelníků .....	26
4.4	Budoucí a současné role náčelníků .....	27
4.5	Role náčelníků jako prostředníků .....	28
<b>5</b>	<b>ZÁVĚR.....</b>	<b>31</b>
<b>6</b>	<b>SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ .....</b>	<b>33</b>
<b>7</b>	<b>RESUMÉ .....</b>	<b>37</b>
<b>8</b>	<b>PŘÍLOHY.....</b>	<b>38</b>

## 1 ÚVOD

Rozhodla jsem se zabírat tímto tématem, protože o instituci náčelnictví se v českém prostředí moc nepojednává. Přitom je to nesmírně zajímavá instituce, která si zaslouží pozornost. Náčelnictví je jedním z rozšířených mechanismů vládnutí v Africe obecně, ale nejen v ní. Vůdci představují velmi silnou autoritu pro společnost i v současné době. Vliv náčelnictví se promítá do politického života společnosti. Dodnes můžeme v Africe rozeznat vládu dualismu, tedy propojení afrického typu vládnutí založené na autoritě a evropských importovaných typů založených na moci.

Cílem této práce je charakterizování a analyzování formy vládnutí v Africe a zmapování role náčelníka, nejen jako prostředníka mezi státem a občany v současné době. Práce hledá odpověď na následující otázky:

Co je to instituce náčelnictví? Má náčelnictví od post koloniální doby až dodnes stále svůj význam? Jaká je role náčelníků jako prostředníků mezi státem a občany?

Metodologicky se budu opírat především o obsahovou analýzu odborné literatury. Předložená bakalářská práce je tedy spíše teoretickým exkurzem do problematiky náčelnictví či vztahu náčelnictví a státu. Práce zejména vznikne na základě analyticko-syntetického rozboru rozsáhlého bibliografického materiálu.

Práci jsem se z obsahového hlediska rozhodla rozčlenit do tří hlavních částí rozdělených na podkapitoly. První část se bude zabývat vývojem a strukturou zmíněného náčelnictví v Africe. Nejprve vymezím pojem náčelnictví globálně vůči ostatním politickým směrům. Charakterizuji termín náčelník. Vysvětlím možné přívlastky termínu stát. Dále stručně nastíním evoluční odlišnosti vlády náčelnictví a různé typy udržení moci vládnutí.

Jako konkrétní příklad jsem se rozhodla ve druhé části nastínit situaci v Ghaně, protože zde působil významný český antropolog Petr Skalník, z jehož děl budu také čerpat. Bude pojednáno o vývoji v období kolonizace, které bylo charakteristické nepřímou vládou právě prostřednictvím náčelnictví. Bude následovat vysvětlení nepřímé vlády. Další část bude věnována politickému vývoji oblasti. Také zmíním, jak probíhala volba následovníka. Kapitulu ukončím popisem konfliktu mezi Konkomby a Nanumby.

Úkolem třetí části je analyzování rolí náčelníka. Vysvětlím typologii vůdcovství. Poukážu na pozici náčelnictví v 21. století. Nastíním různé role náčelníka v minulosti a v současnosti. Rovněž budu věnovat podkapitulu analýze náčelníků jako prostředníkům mezi státem a občany v současné Africe.

Mezi důležité autory a díla v této práci patří Timothy Earle - *Chiefdoms: Power, Economy, and Ideology*, ve kterém je pojednáno o evolučních odlišnostech náčelnictví a jsou v něm uvedeny příklady z celého světa. Dále je nezbytně nutný Petr Skalník s knihou *Outwitting the State* a jinými příspěvky ve sbornících, protože právě on prováděl dlouhodobé terénní výzkumy v oblasti Ghany, a tudíž má obsáhlé vědomosti týkající se tohoto tématu. Následuje *Politická antropologie* od Georges Balandier, jež je klasickým dílem o tom, co vlastně je politická antropologie. *Ghana* od Vladimíra Klímy je zdrojem podrobného historického vývoje země. Důležité jsou i příspěvky Henriho Claessena, jež se také zabýval termínem stát a spolupracoval s P. Skalníkem.

Dílo *Politické antropologie* je jedním z prvních obecných děl o politické antropologii. Autor zde velmi komplexně a přehledně podává náhled o významu a vzniku politické antropologie, přístupech, o tom, co je stát, moc, stratifikace, druhy vládnutí, zmiňuje významné autory zabývající se souvisejícími podtématy. Kniha je sice náročná na přečtení, nicméně si myslím, že to je základní dílo, které by člověk měl přečíst, aby



si obecně ucelil přehled o tématu politické antropologie, což považuji za hlavní přínos.

Sborník *Chiefdoms: Power, Economy, and Ideology* podává evoluční vývoj náčelnictví po celém světě, který se probíral na konferenci, ze které vznikla úvodní kapitola. Dále nabízí kritický přehled náčelnictví po celém světě, kde můžeme tedy nalézt různé podoby náčelnictví, strukturální podobu. Zabývá se třemi nejdůležitějšími tématy spojenými s náčelnictvím, kterými jsou moc, ideologie a ekonomika.

Petr Skalník, jak bude níže ještě uvedeno, prováděl terénní výzkumy v Ghaně, hlavně v oblasti Nanun. V jeho díle *Outwitting the State* se snaží podat myšlenku koexistence náčelnictví a moderního státu a jak vyplývá již z názvu, tak tzv. přechytračení státu náčelnictvím. Ne všichni autoři musí souhlasit s jeho tvrzením, nicméně dle mého názoru je jeho návrh nové duální vlády důležitý pro budoucí existenci Ghany.

## 2 EXISTENCE NÁČELNICTVÍ

### 2.1 Pojem náčelnictví

Na úplném začátku je nezbytné vymezit si pojem náčelnictví. Jak je obecně známo, v sociálních vědách se zřídka vyskytuje univerzální vysvětlení pro různé termíny, proto i já níže uvádím různá vysvětlení, abych podala co nejkompaktnější přehled.

Náčelnictví je jednou z forem centralizace rozhodování. Termín bývá často spojován také s pojmem království, přestože rozlišování hranice mezi těmito dvěma termíny je velmi složité a dochází při něm k omylům. Dle P. Skalníka je vhodné sloučit tyto dvě kategorie do jedné nadkategorie – náčelnictví [Skalník 2006]. V obecné rovině je náčelnictví definováno „(..)jako společnost malého rozsahu, organizovaná podle příbuzenských a jiných bezprostředních vztahů (face-to-face), vedená dědičným nebo voleným náčelníkem“ [Skalník 2006:131]. Tento výrok osobně považuji na nejvhodnější charakteristiku.

Mezi hlavní definiční znaky náčelnictví patří dle Earla stupeň integrace, sociální stratifikace a druh rozhodování. Pojmem náčelnictví označujeme sociální charakteristiky společností bez státní příslušnosti [Earle 1987].

Dle Serviceovy typologie je náčelnictví jednodušší centralizovanou formou vládnutí. Chápal ho jako stádium evolučního vývoje. Náčelnictví jsou založená na hierarchii sociálního statusu. Jsou to hodnostářské společnosti, přičemž hodnota statusu je dána genealogickým původem [Service 1975].

Jedna z charakteristik náčelnictví říká, že politický život je založený na konsensu. Ideologie je sjednocující silou náčelnictví. Ačkoliv jsou náčelnictví definována jako společnosti malého rozsahu, tak velmi často mívají několik tisíc členů. Společnosti tohoto typu jsou agrárně založené.

Nejvyšší postavení v sociálním žebříčku mají kněží a samozřejmě náčelníci. V obecné formě bývá náčelnictví ustanoveno rituálními či posvátnými rysy [Skalník 2006]. Můžeme shrnout, že náčelnictví jsou považována za „(...) *instituce moudrosti a tradice, vskutku autority, nikoli výkonné vlády a správy*“ [Skalník 2006:141].

V antropologické teorii jeden z modelů lidské společnosti popisuje náčelnictví jako formu společenské organizace složitější než kmenové uspořádání, ale zároveň jednodušší než stát. Jedním z badatelů, jež se zabýval pojmem náčelnictví je i Robert L. Caneiro. Jeho v antropologii asi nejstručnější definice náčelnictví zní: „*autonomní politická jednotka zahrnující řadu vesnic nebo obcí pod stálou kontrolou nejvyššího náčelníka*“ [Caneiro 1981:45].

Mnozí odborníci zjistili, že právě náčelnictví v dnešní Africe doplňují stát a společně vytváří nejlepší formu vládnutí. Právě radikální rozdílnost mezi těmito dvěma typy vládnutí jejich soužití navzájem nevylučuje, ale naopak „(...) *moderní stát potřebuje náčelnictví jako svého rovného partnera*“ [Skalník 2006:140].

## 2.2 Kdo jsou náčelníci

Náčelníci jsou považováni za sociopolitické vůdce počtu osob v tisících, jak Earle navrhuje, ale nemusí to být vždy pravda [Earle 1991]. Termín náčelník slouží k orientačnímu označení určitého sociálního statusu. Proto je zřejmé, že hladký běh „(...) *společenského systému závisí na vzájemném přizpůsobování sociálních statusů tak, aby utvářely fungující organizaci propojených součástí*“ [Murphy 2008:64].

Dle Ústavy Ghany z roku 1992 je náčelníkem osoba, která pochází z určité rodiny a rodu, byla platně navržena, zvolena nebo vybrána jako náčelník v souladu s příslušnými zvykovými právy a použitím [Ghanaweb.com].

K rozlišování náčelníků od jiných vůdců, je potřeba uvést několik jejich charakteristik. První z nich je, že náčelník zastává dědičnou pozici. Náčelnická funkce je vždy záležitostí určité rodiny. Tím se liší například od prezidenta, který musí pro dosažení své pozice něco udělat a potom být teprve zvolen. Náčelník má dědičné právo stát se vůdcem, ačkoliv také musí prokázat schopnost vládnout. Dědičné právo je obecně přijímaný fakt, ač se může pozice náčelníka lišit podle různých úhlů pohledů. Největší rozdíly jsou mezi patrilineárními a matrilineárními náčelnictvími a náčelníky [Claessen 2011].

Druhým hlavním charakteristickým znakem je, že náčelníci jsou označováni za posvátné osoby. Často se věří, že jejich původ je odvozován od bohů, duchů či jiných podobných nadpřirozených sil a kvůli tomu jsou považováni za zdroj zvláštních schopností. Tato ideologie jim dává velký základ pro vůdcovství [Claessen 2011]. Dle Claessena je pojímána za důležitou „(...) jeho schopnost ovlivnit plodnost žen, dobytka a půdy“ [Claessen 2011:6].

### 2.3 Moderní stát jako partner náčelnictví

Pojem stát je také velmi komplikované jednoznačně definovat. Vyskytují se rozdíly mezi termíny jako raný stát, primitivní stát, národní stát, moderní stát a podobným klasifikováním. Mezi autory, kteří se zabývali definováním státu, patří například M. Gluckman, G. Balandier, P. Skalník, H. Claessen apod.

Henri Claessen představil společně s P. Skalníkem koncept raného státu jako náhradu za termín primitivní stát. Navrhuje pracovní definici raného státu, jež zní: „*raný stát je organizace pro regulaci sociálních vztahů ve společnosti, která je rozdělena do dvou naléhavých sociálních tříd, vládců a ovládaných*“ [Claessen, Skalník 1978:21]. Popisuje charakteristiky typické pro tento typ státního uspořádání. Patří mezi ně dostatečný počet obyvatel, státní příslušnost, centralizovaná vláda, nezávislost, regulace přebytků a jejich použití, jistý stupeň

stratifikace společnosti, existence ideologie. Zároveň říká, že ne všechny charakteristiky musí být nutně přítomné ve vývoji raného státu [Claessen, Skalník 1978].

Max Gluckman zdůrazňoval rysy tradičního státu, které byly dle jeho vlastního výzkumu, vlastní africkým státním společnostem. Zahrnoval mezi ně technologické omezení, nízkou diferenciaci ekonomiky, vnitřní nestabilitu. Upozorňuje na absenci konfliktů mezi ekonomickými třídami, konflikty vyplývají ze systému tedy z boje o moc a přístup k hodnotám. Gluckman doplňuje svoji teorii tím, že africké státy v sobě zahrnují proces trvalé vzpoury, ne však revoluce. Dynamika tradičního státu tak vyplývá na povrch prostřednictvím nestability, jež se projevuje v soupeření o moc a ve vzpourách. Změny tradičního státu tedy spíše závisí na vnějších podmínkách než na vnitřním systému [Gluckman 1955]. Dle autora tradiční stát *„(...) nemůže být definován na základě určitého (...) typu (nebo modelu), který by jej radikálně stavěl proti státu modernímu. Jako každý útvar musí především odpovídat společným rysům“* [Balandier 2000:215].

Nás zajímá především termín moderní stát, který koexistuje s náčelnictvím v Africe jako jeden druh politického vládnutí. Moderní stát můžeme obecně chápat prostřednictvím třech rysů, mezi které zahrnujeme prostorový rámec k danému území, existenci státních organických struktur a mezi poslední patří obyvatelstvo sídlící na jeho území [Balandier 2000].

Pokusy o jasné definování moderního státu selhaly, jelikož je složité pochopit jednotlivé politické útvary. J. Freund zdůrazňuje tři aspekty modelu moderního státu evropského typu. Prvním je přísné *„(...) rozlišování „mezi vnějším a vnitřním“: v otázce svrchovanosti je totiž stát naprosto nekompromisní; druhým rysem je ohraničenost státní politické jednotky: ta určuje „uzavřenou společnost“ (...) třetím rysem je totální přivlastnění politické moci privátního původu“* [Freund in Balandier

2000:184-185]. Přesto i toto vymezení může být problematické. Proto Freund zdůrazňuje kritérium státní racionality, která je jako jediná typickým projevem státu oproti ostatním politickým strukturám [Balandier 2000].

## 2.4 Evoluční odlišnosti

Předpoklad, že náčelnictví se vyvíjelo univerzálně a jednotně v evolučním vývoji neplatí, kvůli výskytu mnoha důležitých rozdílů v níže uvedených kategoriích [Earle 1991]. Například Kristiansen argumentuje neo-evolucionistickým názorem, že variabilita mohla být možná, nicméně se lišila strukturální podoba vývoje těchto proměnlivostí, což je velmi důležité. Dále zdůrazňoval rozdíly mezi náčelnictvími a stratifikovanými společnostmi založenými na různých strukturách ekonomiky a ideologie [Kristiansen 1991]. Obecně existují odlišnosti v komplexnosti, ekonomice a sociální struktuře. Jako analytická kategorie bylo náčelnictví přijato, ale je důležité také prozkoumat systematicky jeho variabilitu [Earle 1991].

Můžeme rozlišovat jednoduché a komplexní společnosti. Jednoduchá náčelnictví čítají několik tisíc členů a nacházejí se jednu úroveň nad místní komunitou obyvatel v politickém pořadí. Kontrola je čerpána z místní elitní podskupiny. Komplexní náčelnictví obsahují desetitisíce členů. Úroveň hierarchie se nachází mezi prvním a druhým stupněm politické kontroly nad místní komunitou. Kontrola je prováděna třídou lidí, jež mezi sebou soutěží o přístup k ovládající pozici a stojí v opozici k ostatním lidem [Wright 1984].

Druhá odlišnost spočívá v ekonomice. V základním financování absentuje mobilizace potravin a jiných placených služeb. Nejjednodušší forma spočívá v pořádání hostin, které jsou typické téměř pro všechna náčelnictví. Bohatší financování spočívá v pořizování zboží za symbolické ceny prostřednictvím dálkové výměny nebo sponzorování řemeslné výroby. Tento princip je žádoucí, protože ovlivňuje sociální a ekonomické výsady jedince [Earle 1991].

Poslední rozdíl spočívá ve struktuře. Můžeme rozlišovat skupinová a individuální náčelnictví, jak navrhuje Renfrew. V individuálním náčelnictví je kladen důraz na elitní status jedince projevující se prostřednictvím honosného bydlení, či okázalými pohřebními praktikami. Dále je zde kladen důraz na hospodářskou soutěž a spotřebu prestižního zboží. Skupinová náčelnictví se orientují na investování do staveb, zejména i do architektonických objektů vhodných pro vykonávání různých rituálů. Jsou to rovnostářské společnosti, ve kterých jsou jednotlivci anonymní [Blanton, Feinman, Kowalewski, Pelegrine 1996].

Tato rozlišení mohou vést k pochopení různorodosti a dynamiky vývoje společností, přestože jsou složitá a liší se v individuálních případech. Pochopení dynamiky náčelnictví nás můžeme přivést k tomu, abychom o něm uvažovali jako o politické instituci. Proto si myslí, že je nezbytné tento obecný přehled představit.

## **2.5 Politické strategie udržení moci**

Náčelníci či vůdcové volí různé strategie, prostřednictvím kterých si chtějí udržet nebo rozšířit svoji moc. Jednou z nich je udržení moci kvůli ovládnutí ekonomické síly. Náčelníci pořádají hostiny, nebo zlepšují infrastrukturu produkce a distribuce potravin. Vzhledem k ovládnutí mechanismů kontroly produkce a distribuce potravin získávají velký vliv. Tento systém je výrazný v základním financování, protože přebytky jsou použity k podpoře neproduktivních sektorů populace. Například pastevecká náčelnictví jako afričtí Tuaregové prostřednictvím vlastnictví zvířat získávali ekonomickou kontrolu [Earle 1991].

Druhou strategií je používání moci. Náčelníci aplikují užití síly přímo uvnitř společnosti, podporují obývanou vymezenou oblast, dále upevňují vnější vazby a vztahy s okolím a zvyšují počet závislého obyvatelstva. Proto je válka rozeznávána jako jeden z typických znaků náčelnictví. Válečníci byli užíváni k dobytí a zastrahování nových komunit, které se

nechtěly plně vzdát vládcí. Přesto moc založená na vojenské síle se jeví často jako limitovaná a nestabilní [Earle 1991].

Třetí strategie primárně vychází ze síly ideologie, která posiluje postavení vládce. Dochází k převzetí stávajících pravidel legitimacy a k vytváření nebo přivlastňování nových principů. Dále přejímají kontrolu vnitřního bohatství distribuce a produkce. Důležitost ideologie je vidět v různých historických případech. Například saharští nomádští náčelníci také používali vnější islámskou ideologii ke svému politickému manévrování [Earle 1991].

Na závěr autor velmi výstižně shrnuje, „(...) že *vývoj komplexních politických systémů se neopírá jednoduše o přístup ke zdroji síly, ale na schopnosti kontrolovat tu sílu*“ [Earle 1991:8]. Následující tvrzení obsahuje myšlenku, která se mi zdá být velmi důležitá, protože náčelnictví by „(...) *měla vypadat jako křehká, sjednaná instituce, která drží pohromadě díky ekonomické nezávislosti, ospravedlňující ideologii a koncentraci síly*“ [Earle 1991:13].



## 3 PŘÍPAD GHANY

### 3.1 Česká stopa antropologie

Vzhledem k zásadnímu významu studia náčelnictví, o které se zasloužil český antropolog Petr Skalník, jsem se rozhodla následovat „českou stopu antropologie“. Proto uvádím příklad Ghany, kde prováděl terénní výzkumy a působil zde zmíněný český antropolog. Střídavě na území pobýval zejména v letech 1978 – 1986 a poté návratově 1994, 1997 a 2003. Autor prováděl výzkum především v oblasti Nanun v severní části Ghany nacházející se v západní Africe [Skalník 2010]. Ghana je jedním z mnoha případů, kde došlo k přeměně tradičního politického uspořádání, tudíž je také vhodné uvést ji jako příklad.

### 3.2 Historický vývoj oblasti

V mé práci je podstatné nastínit historický vývoj a konflikty v Ghaně, protože vedou k pochopení politické situace a uspořádání. Ghana jako součást voltajských území prošla vývojem, který P. Skalník rozčlenil do tří stádií.

#### 3.2.1 První epocha

„Semi-mýtická epocha“ začíná ve čtrnáctém a šestnáctém století a končí v polovině osmnáctého století. Toto období je charakteristické zakládáním státních útvarů [Skalník 1979].

Státy se začaly formovat po příchodu imigrantů do oblasti. Docházelo zde k rozbrojům a pokusům o asimilaci imigrantů. Tyto rané společnosti byly velmi rozdílné v politické i ekonomické sféře. V čele společností stáli náčelníci, kteří svoji skupinu materiálně podporovali. Problémy se týkaly stran autochtonního obyvatelstva žijícího v zemědělských vesnicích a příchozích osadníků [Skalník 1979]. „*V oblastech jazyka a materiální kultury, integrace trvala relativně krátce, zatímco v ohledu duchovní kultury a sociálních vztahů to bylo mnohem*

*déle*“ [Skalník 1979: 198]. V sociální oblasti problémy přetrvávaly až do dvacátého století.

Státní systémy v tomto období nebyly komplexní, existovaly spíše jako volné a pohyblivé jednotky vesnic, okrsků a měst. Podstatné bylo dosažení stability sociálních rozdílů a ideologické integrace obyvatelstva. Toto období je také charakteristické snahou o zvětšování a dobývání co největšího území. Proto také korupce a války v politickém prostředí nebyly nic výjimečného. Na druhou stranu, ale také docházelo k postupnému začleňování skupin na okraji společnosti, jako byli různí obchodníci, etnické skupiny či zajatci [Skalník 1979].

### 3.2.2 Druhá epocha

Druhá epocha začíná druhou polovinou osmnáctého století a končí devatenáctým stoletím. Je to éra komplexity státních útvarů, které v té době byly osidlovány evropskými koloniálními mocnostmi [Skalník 1979].

V tomto období dochází ke změnám ve struktuře a fungování voltajských státních útvarů. Stabilizace vztahů mezi přistěhovalci a autochtonním obyvatelstvem umožnila zlepšení správy prostřednictvím centralizace. Voltajské státní útvary byly v této době relativně samostatné a jen zřídka byly v kontaktu nebo spolupracovaly s ostatním světem. Místní vůdci v této době nebyli moc kontrolováni, vládli si často ve svůj prospěch, někdy dokonce v přímém rozporu s centralizovanou vládou [Skalník 1979].

Ekonomická produktivita této doby byla stále velmi nízká. Proto se nejdůležitějším zdrojem příjmů pro náčelníky stávaly korupční praktiky v politice. Bohatství bylo zdrojem prestiže [Skalník 1979]. To bylo důvodem proč „(...) se *panovníci snažili vytvořit centralizovaný státní systém s provinciemi a byrokratickou správou*“ [Skalník 1979: 203]. Ale nebyli moc úspěšní. Systém fungoval jen na venek, ale uvnitř nebyl efektivní. Propracovaná zde byla většinou jen politicko-náboženská

jednota, ale blízké vztahy mezi ideologií, politikou a ekonomikou nefungovaly. Přesto se idea devatenáctého století snažila směřovat k byrokratizaci [Skalník 1979].

### 3.2.3 Třetí epocha

Poslední epocha je koloniální a post-koloniální éra. Státní útvary voltajské oblasti plně existovaly jen formálně. Pokoušely se ovlivnit sociální a politický život v koloniích a později nezávislost Horní Volty (Pozn.: dnešní Burkina Faso) a Ghany [Skalník 1979].

Pro toto období je důležité, že si evropská importovaná správa uvědomila, že potřebuje spolupracovat s tamní vládnoucí třídou, jinak nebude nic efektivně fungovat. Dobyvatelé se nejprve ovšem pokusili o přímou vládu v koloniích, což nebylo možné. Tradiční struktury, závislé na politické soutěži, byly proto zahrnuty do koloniálních systémů na nejnižší úrovni. Autorita tradiční vůdců opět vzrůstala [Skalník 1979]. Stále větší a větší množství „(...) *moderních politiků požadovalo zrušení náčelnictví a monarchií, ale tyto instituce byly nezbytné, aby bylo možné vládnutí nevzdělaným lidem, kteří byli zvyklí na tradiční autoritu náčelníků a králů*“ [Skalník 1979: 206]. Ve dvacátém století se náčelníci opět stávali rozhodčími s žádnou mocí, ale velmi silnou autoritou. Několik století platnou a uznávanou tradici nelze jen tak opomínat [Skalník 1979].

## 3.3 Nanun

Nanun, nebo-li v ghanské správní terminologii Nanumbský okrsek, byl do nedávna značně izolovaný a zaostalý. Tradiční Nanun byl pod autoritou tzv. *naanima* (náčelníků, jednotné číslo *naa*) nositelů *naam* (náčelnictví) v Nanumbském jazyce. Hlavní náčelník byl Bimbilla Naa, jež sídlil v nedalekém městečku Bimbilla a vládl etniku Nanumbů. Náčelník zde žil obklopen svými ženami, potomky a dalšími podřízenými náčelníky [Skalník 1989]. Nanumbská mládež i moderní byrokraté museli respektovat náčelníka a praktikovat u něj zdvořilostní návštěvy. Dále byl

náčelníkův souhlas nezbytný k povolení jakékoliv změny či inovace na nanumbském území. Z toho vyplývá, že veškeré obyvatelstvo by jen velmi obtížně přijímalo změny bez podpory nebo souhlasu náčelníka [Skalník 2006].

V Nanunu se každá domácnost včetně té náčelnické starala o své vlastní zdroje. Všichni muži v Nanunu byli farmáři. Nebyl zde žádný daňový systém, pouze jednou ročně při slavnostech mohli farmáři, pokud měli dobrou úrodu, nabídnout její vzorek náčelníkovi jako projev loajality. Přesto zde bylo několik, dalo by se říci, ekonomických povinností vůči náčelníkovi. Jednou ročně museli okopávat náčelnická pole. Dále například kůže z lva nebo leoparda, či sloní kly musely být darovány Bimbillu Naa. Místní náčelníci měli právo na zadní nohy zvířat antilop, hrochů, buvolů a části úlovku ryb. Náčelník mohl často zneužívat těchto povinností. Jako vhodný příklad můžeme uvést pohřeb, který je náročný na množství jídla pro smuteční hosty [De Soto 1992].

P. Skalník říká, že první věc, kterou si uvědomil při svém terénním výzkumu, bylo, že je pro moderní Ghanu nemožné vládnout v okrsku bez *naanima* [Skalník 2006]. Zejména různé „(...) podmínky na severu Ghany, nicméně zejména v Nanunu, kde obrovská majoritní část populace zůstávala negramotná, nakonec postupně nutila ghanský režim k přiznání, že náčelnictví hraje nepostradatelnou roli jako most ve vztazích mezi státem a lidovými masami“ [Skalník 1989:147]. Můžeme tedy shrnout tvrzení, že náčelnictví není jen pozůstatkem minulosti, ale je stále platnou a nezbytnou institucí v současné a pravděpodobně i v budoucí Ghaně.

### 3.4 Volba následníka

Autorita afrického typu pramení z rituálních sankcí, zvyků a společného rozhodování. Nejen v Ghaně, ale i v ostatních částech Afriky, obklopoval náčelníky složitý systém výběru nového následníka, který byl vždy spojován s různými propracovanými rituály a posvátnými

akty. Je velmi podstatné zdůraznit důležitost všech těchto rituálních zvyků, protože prostřednictvím těchto rituálů je zajišťován původní africký demokratický vliv [Skalník 2006].

V Nanunu existují instituce náčelnických domů, ze kterých je střídavě vybírán následník. Jsou to „*Bangle house*“ a „*Lion House*“ [Claessen, Oosten 1996]. Představitelé „*Bangle house*“ jsou náčelníci, jež aktivně následují cestu vzdělání a rozvoje. Náčelníci z „*Lion House*“ jsou považováni za konzervativní [Skalník 2010]. Náčelník dle tradice nemůže být za svého života odvolán, vládne až do své smrti. Ale není to přesné tvrzení, protože náčelník není ostatními občany považován za mrtvého, dokud neproběhnou přesně dané pohřební rituály a zvyky. Rituály praktikují specialisté z okolních posvátných vesnic. Během období bezvlády nejstarší syn zesnulého náčelníka s ostatními ceremoniálními specialisty připravuje obřadní pohřeb (*naakuli*). Následně se chystá obřad volby nového následníka [Claessen, Oosten 1996].

Rituál *namdibu* (volby následníka) může probíhat pouze tehdy, když se všech devět voličů, autochtonních náčelníků, shodne na vhodném kandidátovi. Náčelníkem se tedy může stát ten, kdo vyhraje v soutěži náčelnických domů, a ne automaticky, jak je tomu v evropském způsobu. Zde také mohly vzniknout konflikty, pokud se voliči nedokázali shodnout. Období provádění rituálů a zvyků trvá čtrnáct dní [Claessen, Oosten 1996]. Z toho vyplývá, že „(...)v nástupnickém procesu jsou faktory, jejichž prostřednictvím je naam pod kontrolou nezávislých institucí a hodnostářů, jež nejsou jeho součástí“ [Claessen, Oosten 1996:88]. Toto je zřejmě jeden z důvodů, proč se náčelnická instituce zachovala až dodnes.

Všichni obyvatelé Nanumby sdílí pevnou víru v tradice, což umožňuje jejich pevnou sociální integritu. Náčelníci mají respekt z tradice a nativních bohů, protože mají strach z porušení a potrestání [Claessen, Oosten 1996]. Pravidla nástupnictví se pokoušeli v koloniální

i postkoloniální době správci změnit. Chtěli je nahradit psanými novými řády. Nesetkali se však s úspěchem, moderní principy selhaly.

### 3.5 Nepřímá vláda

Propojení tradičních způsobů vládnutí jako je náčelnictví s moderním státem nazýváme dle Fredericka Lugarda „*nepřímá vláda*“ [Lugard 1922]. Tento způsob vznikl v období kolonizace Afriky a vyskytuje se i ve výše zmíněné Ghaně. Kolonialisté snížili počty svých úředníků v koloniích, což nezůstalo bez následků. Lugard říká, že základním rysem tohoto uspořádání je fakt, že náčelníci jsou součástí správního systému, nejsou tam dvě instituce vládců, kolonizátorů a původní náčelníci, vystupující buď samostatně, nebo ve spolupráci, ale existuje tam jedna vláda, ve které mají náčelníci jasně definované povinnosti a postavení [Lugard 1922].

Původní způsoby vládnutí byly narušeny, prostřednictvím omezení jejich svrchovanosti, ale na druhé straně tradiční autority disponují kvalitami, autoritou, které umožňují lepší komunikaci a spolupráci s koloniální správou a venkovským, často nevzdělaným původním obyvatelstvem [Skalník 2008]. Podstatný aspekt nepřímé vlády „*(...) nás poučuje v tom, že podstata dobré a fungující správy spočívá ve volnosti a oddanosti lidí k domorodému vůdci, bez nutnosti vnějšího zásahu*“ [Khama 1936:252].

Nepřímá vláda byla v Ghaně zavedena po úspěšném konceptu v Severní Nigérii, kde působil i Lord Lugard. Úspěch systému přesvědčil Británii o tom, že by to měl být vzor pro její kolonie. Nepřímá vláda v západní Africe je charakteristická dvěma rysy. Prvním z nich je regulace systému výběru daní a jejich rozdělení mezi centrální vládu a místní autority. Druhým je představení rozpočtu výdajů, ve kterém by se část daní měla ušetřit. Tyto rysy byly dále doplňovány různými institucemi z běžných jiných správních systémů, mezi něž můžeme zařadit legitimitu, územní příslušnost, původní autority, legální systém, jmenování úředníků

do nativních orgánů, úlohu politického úředníka, nativní autorita jako legislativní orgán [Crowder 2012].

### **3.6 Dobytelé a politický vývoj**

V níže uvedeném historickém politickém přehledu je naznačen vývoj Ghany, ve kterém vidíme různá období nadvlády a situaci, či pozice náčelnictví nebo náčelníků.

#### **3.6.1 Kolonizátoři**

Ghanské území bylo poprvé kolonizováno již ve druhé polovině 15. století Portugalskem. Před vyhlášením nezávislého státu Ghana (1957) bylo toto území nazýváno Zlaté pobřeží, díky bohatým nalezištím zlata. Přicházeli sem na pobřeží obchodovat různé evropské mocnosti s vidinou bohatství nejen nerostného a přírodního, ale také kvůli obchodu s otroky. Mezi dobyvatele patřili Dánové, Švédové, Britové, Němci, jež území postupně opouštěli. Každá z mocností na pobřeží stavěla velkolepé pevnosti, první z nich byla Elmina. Na začátku 17. století byli Portugalci vytlačeni Holanďany. Od druhé poloviny 16. století zde také pobývali Angličané. Němci se proslavili především kolonizací Toga na konci 19. století. Dánové se zde zdrželi jen krátce a v roce 1850 bylo jejich území zabráno Brity. Holanďané jako poslední podstoupili své pevnosti Britům. V roce 1874 Britové byli jediní na Zlatém pobřeží a udělali z něj svoji královskou kolonii [Klíma 2003].

Nejprve se Britové pokusili o přímou vládu, tak že dobyli Ašantskou konfederaci, která byla souborem náčelnictev na území současného státu Ghana. Říše Ašantů byla největší a nejmocnější nativní uskupení. Dobyť však nebylo vůbec jednoduché, proběhlo několik bitev a válek, než byla Ašantská říše prolomena. Definitivně se tomu stalo až v letech 1895 – 1896. Sesazený náčelník byl i s rodinou deportován do vyhnanství na Seychely, kde byl přes dvacet let [Klíma 2003]. Ale Zlatý stolec, materiální symbol komunity, nebyl Brity ukraden a ti pak došli k názoru,

že bude lepší, když ho navrátí ašantským autoritám. Došlo k tomu poté, co se pokusili po dobytí říše od stávajících náčelníků získat tento symbol neznajíc jeho duchovní a symbolický význam. Chtěli stolec k sezení, což byla výslovná neúcta k jejich náboženství. Do té doby nejednotní náčelníci se sjednotili a objevil se v nich pocit sounáležitosti. Vyvolali povstání, během něhož se Zlatý stolec ztratil [Kandert 1984]. Nepřímá vláda se tímto způsobem dostala na Zlaté pobřeží [Klíma 2003].

Nanun byl dobyt Němci v roce 1896. Stejně jako Britové se pokoušeli o manipulování s pravidly následnictví titulu Bimbilla Naa, nejvyššího postu Nanumbů. Nakonec se však také smířili s tím, že instituci nechají působit i s jejími typickými rysy [Skalník 2006].

Systém nepřímé vlády měl začlenit náčelníky do koloniální správy, což nebylo vůbec jednoduché. Mezi první normy práva, jež byly zavedeny na Zlatém pobřeží, se přiřazoval zákon o domorodém soudnictví z roku 1878. Jeho hlavním obsahem byla úprava náčelnických pravomocí. Velkým problémem byla také držba půdy. Britové se zavázali, že nebudou zasahovat do vlastnických vztahů, protože náčelníci disponovali s půdou v zájmu svého kmene [Klíma 2003].

### **3.6.2 Období vlády Kwame Nkrumaha**

V roce 1947 vznikla na Zlatém pobřeží osvobozenecká strana Jednotný konvent zlatého pobřeží (UGCC). Nkrumah vystoupil z této strany, protože s ní nesouhlasil, a založil v roce 1949 vlastní Stranu lidového konventu (CPP). Tato strana byla založena za účelem odstranění koloniální nadvlády Británie a také k omezení moci náčelníků [Rathbone 2000]. Kwame Nkrumah, vůdce vzdělaných elit, propagátor nezávislosti a od roku 1951 ministerský předseda autonomního Zlatého pobřeží, se náčelníků obával a snažil se omezit jejich vliv. V roce 1951 byla na pobřeží zavedena nová ústava, kterou Nkrumah odmítl. Dne 6. března 1957 vznikl nezávislý stát Ghana, první samostatné území v západoafrickém regionu [Klíma 2003]. Nkrumahova politika nebyla



avšak zcela úspěšná, „(...) *náčelníci nebyli uznáni jako aktéři v politickém systému nezávislé Ghany*“ [Skalník 2006:139]. Nkrumah se nikdy neodhodlal k tomu, aby zrušil starobyrou instituci náčelnictví. S jeho režimem byly spojovány optimistické vize [Klíma 2003]. V roce 1960 se stal prvním ghanským prezidentem a sám „(...) *nezávislost pojímal jako předstupeň k panafrickému sjednocení kontinentu a doufal, že se podaří vytvořit celoafrickou vládu, parlament, banku i ozbrojené síly a zdárně dovršit dekolonizaci*“ [Klíma 2003:52].

Prezident Nkrumah vládl čím dál tím víc diktátorsky. Hrozil náčelníkům, že je vyžene z jejich stolců a oni se dotknou bosou nohou země, což je pro ně největší potupa. Představitelé opozice posílal do vězení. Mezi africkými politiky proslul jako hlasatel afrického socialismu. V únoru 1966 proběhl státní puč a prezident Nkrumah byl svržen [Klíma 2003].

V 70. letech 19. století se „(...) *zlepšilo postavení náčelníků, kteří měli jednak vlastní Národní radu, fungující jako poradní orgán vlády, a jednak obsadili pět míst v šestnáctičlenné Státní radě*“ [Klíma 2003:59]. (Pozn.: rada existuje dodnes)

### **3.6.3 Rawlingsovo období**

O další převrat se pokusil poručík letectva Jerry John Rawlings. Byl však zatčen a odsouzen k smrti, ale následně byl dalším pučem osvobozen a vynesena na vrchol nového vojenského režimu dne 4. června 1979. Nový režim očišťoval zemi od zkorumpovaných lidí a obnovil kázeň placení daní. Předal vládu do civilních rukou prezidentovi Limannovi, ta ale dlouho nevydržela. Na konci roku 1981 stanul Rawlings v čele státu jako předseda Prozatímní rady národní obrany (PNDC) [Klíma 2003].

Rawlings se pokoušel omezit střety mezi etniky v severním regionu Ghany, kde probíhaly střety kvůli půdě [Klíma 2003]. Přesto zacházel

s náčelníky „(...) *daleko obezřetněji a uctivěji než Nkrumah, třebaže se zároveň snažil zákonodárstvím minimalizovat jejich moc*“ [Klíma 2003:68].

V roce 1992 byla ustanovena nová ústava pluralitní parlamentní demokracie, dle které se konaly parlamentní i prezidentské volby. Zvítězil J. J. Rawlings a stal se prezidentem. Vláda se snažila předejít mezikmenovým sporům, ale v roce 1994 vypukly opět boje mezi Konkomby a Dagomby a s nimi spřízněnými kmeny. Roku 1997 byl Rawlings zvolen do druhého funkčního prezidentského období [Klíma 2003].

Instituce náčelnictví a náčelníků byla ústavou z roku 1992 uznána a institucionalizována, ale přesto omezuje její vliv. Uznává existenci a pravomoci náčelnických domů, ze kterých jsou voleni náčelníci. Parlament nemá právo vydávat zákony, jež by snižovaly, nebo špinily čest náčelníků, nebo náčelnictví. Za náčelníka nesmí být prohlášen nikdo, kdo byl souzen za velezradu státu, či jiný závažný trest. Za náčelníka je považována osoba, která pochází z příslušné rodiny, rodu, byla právoplatně navržena a zvolena v souladu se zvykovými právy, jak je již uvedeno výše [Ghanaweb.com].

V roce 2001 byl novým prezidentem zvolen John Kufuor. Nový prezident se těšil podpory konzervativních náčelníků ze severní Ghany a z Ašantska. V roce 2005 byl rovněž zvolen do druhého funkčního období. V roce 2008 byl prezidentem zvolen John Evans Atta Mills, který zemřel v polovině roku 2012, půl roku před koncem svého funkčního období. John Dramani Mahama složil přísahu jako prezident po zbytek funkčního období po zemřelém Millsovi [Ghanaweb.com].

Ve výše uvedeném přehledu vidíme historický vývoj a pozici náčelnictví. Z uvedených informací vyplývá, že náčelnictví je v Ghaně stále platnou institucí, která byla dokonce platně uzákoněna v ústavě. Pravomoci náčelníků se v průběhu let snažili různí vůdcové omezit, ale jejich autorita a osoba je důležitá a vlivná dodnes.

### 3.7 Konflikt Nanumby s Konkombou

Na nanumbském teritoriu se kromě Nanumbů vyskytují ještě jiná cizí etnika, mezi něž patří například Konkomba, Dabomba, Gonja. Konkomba se postupně stávali majoritní populací, což posléze vyvrcholilo ve spor s Nanumba [Skalník 2010].

Na severu ghanského území docházelo k etnickým střetům, z nichž nejvýznamnější je právě mezi Konkomba a Nanumba vrcholící kolem roku 1980. Spory z před koloniální doby, dopady kolonialismu a nerovnoměrné rozložení sociálního a ekonomického vybavení vedlo k etnickému napětí, které přetrvává dodnes [Mahama 2013]. V obecném měřítku *„Ghana je velmi etnicky rozrůzněná země, má kolem šedesáti dvou etnických skupin napříč zemí“* [Mahama 2013:48].

Střety se týkaly především ranějšího usedlého zemědělského obyvatelstva s vřelým vztahem k půdě a novověce příchozími pasteveckými skupinami, z jejichž řad Britové jmenovali náčelníky. Druhým hlavním problémem bylo uznání autority náčelníka, kterou jedna ze skupin opovrhovala [Mahama 2013].

Nepřátelství mezi etniky gradovalo tehdy, když úrodnou půdu v Nanunu od roku 1940 začali osidlovat Konkomba farmáři. Britové dovolili dominovat Dagomba náčelníkům na území Konkomba, a tím vznikly další konflikty. Některé Konkomba skupiny přijaly výzvu a přesunuly se do Nanunu, kde je náčelníci přijali, protože věřili, že je to dobré znamení. A v této době Konkomba vůdci uznali autoritu a věrnost Nanumba náčelníků. Nějaké období zde setrval stabilní stav, ale přesto bylo s Konkomba zacházeno jako s druhořadými po Nanumba občanech [Skalník 1989]. V obecné rovině *„(..)v Nanunu ale v celé Ghaně bylo na Konkomba nahlíženo jako na divochy, kterých je potřeba se bát nebo jimi opovrhovat“* [Skalník 1989:157].

Mezi další důležitý faktor sporu bylo neuznání autority náčelníka v oblasti Kpasaland. Konkomba byli většinové obyvatelstvo ve zmíněné oblasti, kteří zpočátku uznávali autoritu Nanumbů nad Kpasalandem, ale jejich vůdci se nepodařilo zajistit titul od Bimbilla Naa, a tak se připojil k jinému nejvyššímu náčelníkovi Oselewurovi, který tvrdil, že Kpasaland patří pod jeho autoritu. Spor vyvrcholil v roce 1979, kdy nejvyšší komise v Accra rozhodla ve prospěch Nanumbů. Později Bimbilla Naa vybral několik nových náčelníků z obou domů a poslal je do oblasti. Nanumba a Dagomba osadníci vítali nové náčelníky, ale Konkomba chovali jen malou věrnost a úctu k nanumbským náčelníkům [Skalník 1989].

K dalším důvodům nesváru můžeme zařadit přijetí nové ústavy, která nahradila tehdejší vojenský režim. Nová ústava se snažila včlenit tradiční formu správy do moderní vlády. Moderní stát předal své pravomoci týkající se osidlování půdy instituci náčelnictví. V Nanunu byli autochtonní obyvatelé dle zvykového práva pouze Nanumba. Proto osadníci, kteří se narodili a byli vychováni na tomto území, byli stále považováni za cizince. Dále mohli být vyloučeni z území, pokud nedostatečně neuznávali autoritu náčelníka [Wienia 2009].

Dle typologie afrických politických systémů od Evanse-Pritcharda a Fortese můžeme zařadit Konkomba do skupiny B, nebo-li do nenáčelnické společnosti, a Nanumba do skupiny A soustředěné kolem instituce náčelnictví. Společnosti skupiny A mají centralizovanou autoritu, správní aparát a soudní instituce. V tomto typu se soustředí na rovnováhu sil, které udržují nadvládu nejvyššího vládce proti silám, jež fungují jako kontrola jeho síly [Fortes, Evans-Pritchard 1940]. V obecné rovině náčelníci skupiny A „(...) *representují centrální autoritu ve vztahu k jejich okrskům, ale také reprezentují lidi pod nimi ve vztahu k centrální autoritě*“ [Fortes, Evans-Pritchard 1940:12]. Společnosti skupiny B jsou založeny na příbuzenství, nemají jasně dané hranice postavení, bohatství, mají nedostatečnou vládu. První skupina je označována jako primitivní státy

a druhá jako společnosti bez státní příslušnosti [Fortes, Evans-Pritchard 1940].

Spor vyvrcholil na jaře roku 1981. Krátkozraký pohled vlády zapříčinil selhání mezi tradičními a moderními strukturami, jež byly podstatným zdrojem konfliktu. V dubnu 1981 vypukl otevřený střet mezi Konkomba a Nanumba v Bimbilla. Bylo zabito mnoho představitelů Nanumba a Konkomba, mezi nimiž byl i osobní tajemník Bimbilla Naa a syn Konkomba vůdce z Kpasalandu. Následovalo rabování, vypalování Konkomba domů v Bimbilla a opuštění města Konkombu. Konflikt se postupně stal národní otázkou. Nanumba ztratila velké množství lidí, stovky kusů dobytka a jiného materiálního bohatství. Konkomba na druhé straně neutrhla tak velké ztráty na životech ani materiální škody [Skalník 1989].

Na tomto příkladu jasně vidíme, že instituce náčelnictví přežila a je jednoznačně důležitá i v současné Africe. Náčelníci mají stále velký vliv a jejich osoba vyvolává autoritu sama o sobě. Proto si myslím, že tuto problematiku nelze opomíjet a je potřeba najít a udržet kompromis koexistence těchto politických útvarů. Funkční duální vláda je dle mého názoru důležitá pro budoucnost Ghany.

V letech 1994 a 1995 opět vypukly podobné otevřené konflikty mezi těmito etniky. Následovala mírová jednání vyslanců Nanumba a Konkomba, jež slibovali koexistenci etnik v Nanunu. Z mírové dohody vyplývalo, že Nanumba byli autochtonní obyvatelstvo a Konkomba byli považováni za jim rovné občany. Dále Nanumba nebude používat svá autochtonní oprávnění k očerňování Konkomba a naopak Konkomba nebude rozvracet Nanunba svojí většinovou populací. Jinak řečeno tzv. tradiční a moderní politiky byly, dalo by se říci, rozuzleny. Od roku 1996 nedošlo k žádným konfliktům mezi Nanumba a Konkomba. Wienia označil situaci v Nanunu jako bezvětří [Wienia 2009].

## 4 ROLE NÁČELNÍKŮ

### 4.1 Typologie vůdců

Dle typologie Naomi Chazan můžeme rozlišit několik typů vůdcovství v Africe. Podle jejího názoru afričtí vůdci do politiky včlenili víc svého osobního výběru, vůle a chuti než jiní v ostatních politických systémech [Chazan 1988].

První z typů byl charismatický vůdce opírající se o sociální sféru. Do první generace můžeme mimo jiné zařadit i Nkwame Nkrumaha. Tito vůdci prosazovali anti-kolonialismus. Někteří z nich spoléhali na masy lidí a jejich styl byl populistický. Jejich vláda byla autokratická, byla vytvořená spíše na dominanci než na kompromisu. Vůdce nabýval dojem všemohoucnosti [Chazan 1988 in Skalník 2007]. Pro tento druh vůdcovství *„ideologie byla velmi důležitá, protože materiální zisky pro masy stoupenců byly nereálné“* [Skalník 2007:170]. Odpůrci těchto vůdců byli vsazeni do vězení, zavražděni, nebo byli donuceni k exilu. Vláda těchto vůdců byla obvykle poměrně dlouhá a bez jiné alternativy [Chazan 1988 in Skalník 2007].

Druhým typem je patriarchální vůdcovství, jehož *„(...) vůdci byli pragmatičtí a inspirovaní svými zkušenostmi a vzděláním během koloniální doby“* [Skalník 2007:171]. Jejich rozhodování bylo centralizované, ale také zároveň zprostředkované nepřímou vládou. Jejich vláda byla často nepotická, zkorumpovaná. Způsob vládnutí byl relativně konzervativní. Tito vůdci často dobrovolně odstoupili ze svého úřadu, nebo v něm zemřeli, proto režim trval déle než život jeho představitelů [Chazan 1988 in Skalník 2007].

Třetí typ se nazývá populistické prorocké vůdcovství. Představitelé tohoto druhu *„(...) byli mladí, bez ideologií a neúplatní. Jejich životní styl byl jednouchý a strohý“* [Skalník 2007:171]. Jejich vláda byla autokratická. Mezi zástupce bychom mohli zařadit J. J. Rawlingse. Za nespravedlivé

považovali neschopnost a korupci. Jejich převraty byly morální, hluboké a nevratné [Chazan 1988 in Skalník 2007].

Čtvrtým typem je tyranské vůdcovství, druh donucovacího režimu. Tito vůdci měli nízké vzdělání a žádné zvláštní schopnosti někoho, nebo něco řídit. Vůdci byli členy nějaké minoritní etnické skupiny. Tento extrémistický typ se moc nerozšířil, vůdci těžko hledali svého následníka a nakonec byli poraženi [Chazan 1988 in Skalník 2007].

## 4.2 Pozice náčelnictví v 21. století

V mnoha odborných studiích je popisována rozdílná struktura africké centralizované politiky v protikladu k logickému západnímu modernímu státu. Snah o zrušení tradičních struktur bylo několik, ale vedly spíše k opačnému efektu. Tradiční role náčelníků trpí marginalizací díky zahraničním formám vládnutí. Náčelnictví bylo popsáno a existuje dodnes v mnoha zemích nejen afrických. V Africe jej kromě Ghany můžeme například nalézt v Sierra Leone, Nigérii, Ugandě, Kamerunu. Náčelníci a náčelnictví přežili v mnoha částech světa dodnes [Skalník 2008].

Posun k demokratizaci jako hlavního organizačního principu v politice probudil náčelnictví z letargie, které bylo potlačeno a odsunuto do pozadí koloniálními a post-koloniálními režimy. Nepřímá vláda se stala spíše ideálním řešením problému vládnutí velkých impérií v Africe. Afričané včlenili západní praktiky do svého denního života, ale také zároveň nezapomněli na své původní tradice zahrnující především náčelníky a náčelnictví. Nejcennější hodnoty jsou shrnuty v institucích, jako je právě náčelnictví [Skalník 2008].

Budoucnost politického vládnutí v Africe spočívá v duální vládě, která balancuje mezi výkonnými volenými zástupci moderního státu a principy náčelnictví. Ovšem vyskytuje se zde podstatný rozdíl. Náčelníci v dobách kolonialismu a post-kolonialismu byli často nevzdělaní

a nevyznali se v moderním životě. Naopak současní náčelníci jsou vzdělaní lidé a účastní se moderní politiky, a prostřednictvím náčelnických nástrojů z ní odstraňují korupci a populismus [Skalník 2008].

Domnívám se, že budoucnost nové nepřímé vlády je sice obtížně proveditelná pro obě strany, nicméně je klíčová pro relativně klidné fungování obyčejných lidí a státního aparátu. Moderní náčelníci jsou důležitou součástí moderního státu, mohou lobovat za zájmy svých lidí.

### **4.3 Tradiční role náčelníků**

Náčelníci zodpovídali za každodenní správu oblasti a intelektuální růst obyvatel. Udržovali mír a harmonii mezi lidmi, ale i mezi předky. Předkům se věřilo, že stráží a ochraňují lidi před těžkostmi [Odotei 2010].

Další funkcí náčelníka bylo udržování pořádku a práva, jež předpokládal rozvoj lidí ve všech sférách společnosti. Náčelníci vykonávali exekutivní, legislativní a soudní pravomoci. Zákon nejen vykládali, ale také jej aplikovali. Náčelníci měli právo vyhlásit a vést války proti nepřátelům [Odotei 2010].

Náčelník společně se staršími měli právo odhlasovat zákony ovlivňující život svých poddaných. Náčelník také nebyl omezován ve tvorbě zákonů, které se týkaly jeho osoby, nicméně tyto předpisy pocházeli ze zvyků a tradic. Mezi jeho práva patřila také možnost vybírat daně například za účelem investic do války. V jaké formě nebo v jakém množství však bylo projednáváno rovněž radou starších. Soudní pravomoci náčelníka byly stanoveny hlavním náčelnickým soudem, který představoval nejdůležitější formální instituci. Soud pracoval na případech týkajících se jeho poddaných a měl pravomoci jak nad domorodci, tak i nad cizinci nacházejícími se v daném území. Zájmy občanů byly na prvním místě. Úkoly musely být prováděny se souhlasem starších, jejichž rady dodržoval i náčelník [Odotei 2010].



Jednou z nejdůležitějších rolí a odpovědností náčelníka bylo udržovat spojení mezi lidmi a duchy předků. Jeho náboženská funkce obsahovala provádění složitých rituálů při důležitých slavnostních příležitostech, jako jsou různé festivaly. Náčelník prováděl rituál očisty očerněného stolce, na kterém, jak věřili, sedávali zemřelí náčelníci. Cílem bylo vyžádání pomoci předků pro zajištění míru, prosperity a pokroku pro celou společnost [Odotei 2010].

Obecně koloniální dobyvatelé radikálně omezili škálu aktivit náčelníků. Ztratili politickou a vojenskou moc. Nicméně pokračovali zejména ve vykonávání rituálů a zastávali běžné role ve správě a soudních procesech náčelnictví [Skalník 2010].

#### **4.4 Budoucí a současné role náčelníků**

Kulturní revoluce může být příkladem a pokusem, jak asimilovat kulturu do technologického věku. V této roli mohou být důležití náčelníci. Jejich blízké vztahy s obyčejnými lidmi se staly vhodným nástrojem pro modernizaci společnosti. Náčelníci jsou připraveni odstranit fixace a aberace z minulosti, jak provádět různé věci, jež přispívaly k frustraci rurálního obyvatelstva. Vláda musí být připravená na toto pokrokové partnerství s náčelníky, které bude státu jen prospěšné [Osagyefo 2010].

Další otázka se týká půdy a půdních zdrojů. Hornické oblasti v Ghaně byly často od rolníků vymoženy prostřednictvím nejednoznačných předpisů. Často docházelo k absenci kompenzace. Ghanské předpisy týkající se pozemků jsou založeny na třech zákonech, mezi něž patří katastrální zákon, zákon správy pozemků, státní pozemkový zákon, všechny z roku 1962. Tyto zákony byly bezohledné k přírodě a podporovaly konfiskace pozemků. Role náčelníků spočívá ve vlastnictví pozemkových práv tradiční autority, bez které nemůžeme být v globalizovaném světě. V moderním světě by nemělo být právo upíráno tradičním autoritám. Lidé nemohou být ekonomicky nezávislí, pokud

nevlastní, nebo nemohou kontrolovat půdu a přírodní zdroje [Osagyefo 2010].

Moderní právo a soudní systém se nepodařilo sjednotit s tradičním soudem v mnoha ohledech a dostat tak spravedlnost k lidem. Role náčelníků spočívá ve zprostředkování vztahů mezi jednotlivci a státem [Osagyefo 2010].

Strach politiků, co se týká decentralizace, je ohrožující ztráta ve vlivu k náčelníkům, protože by se náčelníci nesporně stali hlavami místních systémů správy, a tím by ovlivňovali národní politiku. Aspirací moderního náčelnictví je přinést podmínky pro lepší život svých lidí. Decentralizace může být jeden ze způsobů. Vzhledem k decentralizaci je větší odpovědnost přenesena na okrsky [Osagyefo 2010].

Není zde žádný rozpor v tom, že tradiční náčelníci mají stále velký rozsah působnosti, proto mohou ovlivnit místní rozvoj a správu. Mezi jejich nejdůležitější role patří správa přírodních zdrojů, boj za sociální rozvoj lidí, mají vedoucí úlohu ve snaze zajistit vzdělání obyčejných lidí, mají reprezentační roli a velký potenciál usnadnit odpovědnost lidem. V neposlední řadě jsou opatrovníky tradičního dědictví, od čehož se očekává, že na základě principů, norem, a hodnot vystupují jako prostředníci mezi státem a občany [Ayee 2007].

Role náčelníků jsou podle mého názoru impozantní a nezbytnou součástí politického dění. Náčelníci zastávali spoustu funkcí, které udržovaly a stále udržují společnost pohromadě. Náčelníci jsou tmelícím prostředkem i mezi občany a moderním státem.

#### **4.5 Role náčelníků jako prostředníků**

Současná role náčelníků jako prostředníků mezi státem a občany úzce souvisí s výše uvedenými funkcemi a rolemi náčelníka. Rozhodla

jsem se na role a prezentaci náčelníků podívat v mediálním prostředí Ghany, protože v médiích je nejvíce vidět, jaká témata jsou aktuální.

Například profesor Naa John S. Nabila, prezident Národního domu náčelníků, v rozhovoru pro týdeník New Times hovořil o roli náčelníků jako tradičních vůdců. Dle jeho názoru je obtížné definovat slovo aktivní náčelník v politice. Výzkum provedený v roce 2009 se snažil zjistit skutečnou úlohu náčelníků a náčelnictví v kombinaci s moderní správou. Profesor Nabila zdůrazňoval, jak je důležité posoudit tuto pozici [Newtimes.com 2011].

Profesor Nisin vysvětluje, že postavení náčelnictví v novodobé historii je nejasné, ale přesto se náčelníci těší stále velké loajaliti a podpory společnosti. Říká, že navzdory ústavě nebyli náčelníci plně začleněni do řídicích struktur a nejsou považováni za rovné ostatním představitelům státu. Dále odkazuje zejména k viditelnému zvýšení vzdělanosti náčelníků, jež ale nebyla následována změnami ve výběru náčelníka. Nana Nketsia shrnuje, že instituce náčelnictví a náčelníků se vyvinula od nejnižších struktur k nejvyšším a může je využívat většina lidí [Newtimes.com 2011].

Prezentaci náčelníků na veřejnosti můžeme vidět také při setkání nejvyšších náčelníků, vedených profesorem Nabilem, kteří přáli prezidentovi Mahamovi k jeho úspěšnému zvolení. Prezident informoval náčelníky, že jmenováním ministra pro ministerstvo náčelnictví a tradičních věcí prokázala vláda, jak velký význam přikládá práci náčelníků. Profesor Nabila se snažil zdůraznit potěšení náčelníků, když s nimi čas od času prezident bude projednávat otázky národního zájmu [Newtimes.com 2013].

Dle Dr. Bluweye je jedinou přímou rolí pro náčelníky v současné moderní době jen možnost být informován, radit, nebo konzultovat. Tato role se odehrává na úrovni měst a okrsků. Dále roli náčelníků můžeme srovnat s náboženským vůdcem [Ghanaweb.com 2001].

Někteří náčelníci touží stát se věrnými služebníky vlády, která je spojuje s politickou stranou a tím oslabuje jejich autoritu a způsobuje nejednotnost mezi lidmi. Jiní náčelníci jsou ovlivněni obyčejným oportunismem, odměnami, či různými výhodami. Takoví náčelníci obchodují s duší svých poddaných [Ghanaweb.com 2001].

Dr. Antwi-Dansa vyjádřil svůj názor, že je náčelnický systém v Ghaně potřeba modernizovat, tak aby se vytvořil prostor pro nové trendy. Instrukce náčelnictví je podle něj relikv, který by se měl zmodernizovat a plout s vlnou demokracie a globalizace. Navrhuje předělání pozemkových práv, aby pozemky náčelníci nemohli libovolně prodávat. Dále tvrdí, že ministerstvo náčelnictví by mělo sestavit plán, kdo je dalším nástupcem stolice daleko dopředu, což by předcházelo sporům [Newtimes.com 2010].

Ve výše uvedených odstavcích vidíme, že je stále dodnes prakticky nejasná role a prezentace náčelníků. Někdo zastává názor modernizace náčelnictví a náčelníků, jiní by je zase obvinili z nesvěcení jejich funkce. Ačkoli bylo náčelnictví i náčelníci oficiálně uznáni, tak existují problémy, s jejich začlením do aktivního politického dění. V tomto ohledu se domnívám, že by se mělo více zapracovat na jejich včlenění a dbát také na jejich tradice a názory. Dodnes se těší velké autority a úcty obyvatel, proto si myslím, že v jejich lepším využití je budoucnost lepšího rozvoje lidí a komunikace obyvatel se státním aparátem.

## 5 ZÁVĚR

Cílem této práce bylo charakterizování a analyzování náčelnictví a náčelníků v Africe. Práce se zabývala institucí náčelnictví, vztahem náčelnictví a státu, rolemi náčelníka. Snažila jsem se nahlédnout do zmíněné problematiky a odpovědět na tři výše uvedené otázky.

Z uvedených charakteristik vyplývá, že náčelnictví je politická instituce nevelkého rozsahu, vedená nejvyšším náčelníkem, který je volen z určité příbuzenské linie. Náčelnictví je instituce založená na konsensu, autoritě, moudrosti a tradici. Hlavními definičními znaky náčelníka je dědičná pozice vůdce a jeho aura posvátné osoby s nadpřirozenými schopnostmi. Rovněž jsem uvedla evoluční odlišnosti náčelnictví, z kterých vyplývá dynamika vývoje. Byly zmíněny charakteristické rysy moderního státu, který tvoří s náčelnictvím duální vládu.

Na uvedeném příkladu Ghany si dovoluji shrnout, že náčelnictví a náčelníky se v historickém vývoji snažili různí vládcí zrušit nebo omezit jejich moc. Nicméně náčelnictví vždy přežilo a stalo se pevnou součástí země. Nepřímá vláda zavedená v ghanském prostředí také využila instituci náčelnictví jako nástroj, kterým se dalo zemi vládnout. Zmíněný příklad sporu Nanumby a Konkomby rovněž dokazuje, že náčelnictví a náčelníci jsou důležití pro chod společnosti, avšak i se svými tradičními zvyky a bez bezmyšlenkovitého nátlaku nových vládců.

Mezi nejdůležitější tradiční role náčelníka patřilo udržování vztahů mezi obyčejnými lidmi a jejich posvátnými předky. Dále měli náčelníci povinnost udržovat pořádek a vykonávat soudní moc. Do současných rolí můžeme zařadit možnost lobbovat za rozvoj a vzdělání svých lidí, reprezentační roli, opatrování dědictví jejich kultury, možnost pomoci asimilovat svůj lid do moderních struktur. Instituce náčelnictví a náčelníků byly ustanoveny ghanskou vládou, nicméně praktické využití náčelníků je mírně pozadu. Náčelníci také vystupují jako prostředníci mezi státem

a občany, protože moderní stát potřebuje jejich autoritu a symbolickou moc k vládnutí občanům. V mediálním prostředí můžeme vidět snahu náčelníků získat pozornost a stát se platnými a rovnocennými partnery moderního státu. Nicméně tato role prostředníků je stále velmi nejasná. Dle zjištění je zatím asi nejjasnější role vzdělaných náčelníků jako konzultantů a rádců. Dle mého názoru jsou náčelníci také tmelícím prostředkem státu.

Domnívám se, že existence a fungování nové duální vlády je vhodnou budoucností pro Ghanu. V dnešním moderním státu můžeme nalézt již moderní a vzdělané náčelníky, kteří se snaží prosadit se v moderních strukturách a hájit, prosazovat zájmy svých lidí. Existují jako prostředníci mezi státem a občany, přestože jejich pravomoci jsou exekutivní vládou omezeny. Na druhou stranu bylo naznačeno, že bez sebe tyto instituce nemohou existovat. Považuji náčelníky za velmi vlivné a impozantní osoby, jež by měli zůstat součástí země a jen by se měli snažit upevnit svoji pozici ve státním aparátu.

Zkušenost s vypracováním této práce mě obohatila o vědomosti spojené s náčelnickou problematikou, což považuji za přínos nejen pro mě, ale i pro ty, jež by toto téma zajímalo, protože ve sféře politické antropologie nebylo sepsáno velké množství prací zabývajících se touto tematikou. Dle mého názoru jsou instituce náčelnictví a rolí náčelníků velmi zajímavé a zasloužily by další studium. Osobně bych navrhovala zaměřit se na role náčelníků, protože tato oblast není dostatečně zmapována, nebo by mohl být přínosný komparativní výzkum oblastí s náčelnickou problematikou.

## 6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

Ayee, Joseph R. A. 2007. „Traditional Leadership and Local Governance in Africa: The Ghanaian Experience.“ Příspěvek přednesený na konferenci *Traditional Leadership and Local Governance in a Democratic South Africa: Quo Vadis*. Southern Sun – Elangeni, Durban. 30.-31.7. 2007

Balandier, Georges. 2000. *Politická antropologie*. Praha: Dauphin.

Blanton, Richard E., Gary M. Feinman, Stephen A. Kowalewski, Peter N. Peregrine. 1996. „Agency, Ideology, and Power in Archaeological Theory.“ *Current Anthropology* 37 (1): 1 – 14.

Chazan, Naomi, Peter Lewis, Robert A. Mortimer, Donald Rothchild. 1988. *Politics and Society in Contemporary Africa*. Boulder: Lynne Rienner Publishers.

Carneiro, Robert L. 1981. „The Chieftdom: Precursor of the State.“ Pp. 37 – 79 in G. D. Jones and R. R. Kautz (eds.). *The Transition to Statehood in the New World*. Cambridge: Cambridge University Press.

Classean, Henri J. M., Peter Skalník. 1978. „The Earle State: Theories and Hypotheses.“ Pp. 3 – 29 in Henri J. M. Claessen, Peter Skalník (eds.). *The Early State*. The Hague-Paris-New York: Mouton Publishers.

Claessen Henri J. M., Jarich Gerlof Oosten. 1996. *Ideology and the Formation of Early States*. Leiden: Brill.

Claessen, Henri J. M. 2011. „On Chiefs and Chiefdoms.“ *Social Evolution & History* 10 (1): 5 – 26.

Crowder, Michael. 2012. *Colonial West Africa*. New York: Routledge Taylor & Francis Gropup.

De Soto, Hermine G. 1992. *Culture and Contradiction Dialectics of Wealth, Power, and Symbol*. San Francisco: EM Texts.

Earle, Timothy. 1987. „Chieftoms in Archaeological and Ethnohistorical Perspective.“ *Annual Reviews of Anthropology* 16: 276-308.

Earle, Timothy (ed). 1991. „The Evolution of Chieftoms.“ Pp. 1 – 15 in Timothy Earle (ed). *Chieftoms: Power, Economy, and Ideology*. New York: Cambridge University Press.

Fortes, Meyer, Evans-Pritchard Edward Evan (eds). 1940. *African Political Systems*. London: Oxford University Press.

Gluckman, Max. 1955. *Custom and Conflict in Africa*. Oxford: Basil Blackwell.

Kandert, Josef. 1984. *Afrika*. Praha: Mladá Fronta.

Khama, Tshekedi. 1936. „Chieftainship under Indirect Rule.“ *Journal of the Royal African Society* 35 (140): 251-261.

Klíma, Vladimír. 2003. *Ghana*. Praha: Libri.

Kristiansen, Kristian. 1991. „Chieftoms, States, and Systems of Social Evolution.“ Pp.16 – 43 in Timothy Earle (ed). *Chieftoms: Power, Economy, and Ideology*. New York: Cambridge University Press.

Lugard, Frederick D. 1922. *The Dual Mandate in British Tropical Africa*. London and Edinburg: Blackwood and Sons.

Mahama, Patrick Yin. 2013. „Ethnicity, Ethnic Conflict and Ghana's Democratic Consolidation.“ *African Journal of Social Sciences* 3 (1): 47-55.

Osagyefo, Amoatia Ofori Panyin. 2010. *Chiefs and Traditional Authorities and Their Role in The Democratic Order and Governance*. Ghana: The Institute of Economic Affairs.



Rathbone, Richard. 2000. *Nkrumah and the Chiefs: the Politics of Chieftaincy in Ghana 1951-60*. London: Villiers Publications.

Service, Elman R. 1975. *Origins of the State and Civilization*. New York: W. W. Norton & Company.

Skalník, Petr. 1979. „The Dynamics of Early State Development in the Voltaic Area.“ Pp. 197 – 213 in S. Lee Seaton, Henri J. M. Claessen (eds.). *The State of the Art*. The Hague-Paris-New York: Mouton Publishers.

Skalník, Petr. 1989. „Outwitting Ghana: Pluralism of Political Culture in Nanun.“ Pp. 145 – 168 in Petr Skalník. *Outwitting the State*. New Brunswick and London: Transaction Publishers.

Skalník, Petr. 2006. „Politická antropologie a současná Afrika aneb Jak mohou náčelnictví přispět k rozvoji demokracie?.“ Pp. 129 – 152 in Tomáš Machalík, Jan Záhořík (eds.). *Viva Africa 2006*. Plzeň: Dryada.

Skalník, Petr. 2007. „African Political Leadership: Any Alternatives?.“ Pp. 165 – 176 in Tomáš Machalík, Jan Záhořík (eds.). *Viva Africa 2007*. Plzeň: Dryada.

Skalník, Petr. 2008. „Rethinking chiefdoms.“ Pp. ??? in Alice Bellagamba, Georg Klute (eds.). *Beside the State: Emergent Powers in Contemporary Africa*. Köln: Rüdiger Köppe Verlag.

Skalník, Petr. 2010. „Chiefs as Developers and Politicians in Nanun Chiefdom of Northern Ghana.“ Pp. 93 – 98 in Patrick Chabal, Peter Skalník (eds.). *Africanists on Africa*. Berlín: LIT Verlag.

Wienia, Martijn. 2009. *Ominous calm: Autochthony and sovereignty in Konkomba/Nanumba violence and peace, Ghana*. Enschede: Ipskamp Drukkers.

Wright, Henry T. 1984. „Prestate Political Formations.“ Pp. 41 – 77 in Timothy Earle (ed). *On the Evolution of Complex Societies: Essays in Honor of Harry Hoijer 1982*. Malibu: Undena Publications.

### **Internetové zdroje:**

*Constitution of the Republic of Ghana, Chapter Twenty-Two, Chieftaincy*. Ghanaweb.com [online]. [cit. 4.3. 2013]. Dostupné z: <http://www.ghanaweb.com/GhanaHomePage/republic/constitution.php?id=Gconst22.html>.

*Feature: Politics and the Role of Chiefs in Ghana*. 2001. Ghanaweb.com [online]. [cit. 31.3. 2013]. Dostupné z: <http://www.ghanaweb.com/GhanaHomePage/NewsArchive/artikel.php?ID=13164>.

Flickr.com [online]. [cit. 12.4.2013]. Dostupné z: <http://www.flickr.com/photos/koranteng/102483895/>.

*Institutionalise Role of Chiefs in Modern Governance - Prof. Nabila*. 2011. Newtimes.com [online]. [cit. 30.3.2013]. Dostupné z: <http://newtimes.com.gh/story/institutionalise-role-of-chiefs-in-modern-governance-prof-nabila>.

Nuamah, Samuel. 2013. *President to Increase Chiefs' Allowances*. Newtimes.com [online]. [cit. 28.3.2013]. Dostupné z: <http://newtimes.com.gh/story/president-to-increase-chiefs-allowances>.

Odotei, Irene K. 2010. *Chieftancy in Ghana* [online]. [cit. 29.3. 2013]. Dostupné z: <http://irenekodotei.org/content/chieftancy-ghana>.

Tetteh, Dzifa Emma. 2010. *Ghana Needs to Modernize its Chieftaincy System – Vladimir*. Newtimes.com [online]. [cit. 6.4.2013]. Dostupné z: <http://newtimes.com.gh/story/ghana-needs-to-modernize-its-chieftaincy-system-vladimir>.

Wikipedia. Wikipedia.org [online]. [cit. 28.3.2013]. Dostupné z: [http://en.wikipedia.org/wiki/Kwame\\_Nkrumah](http://en.wikipedia.org/wiki/Kwame_Nkrumah).

## 7 RESUMÉ

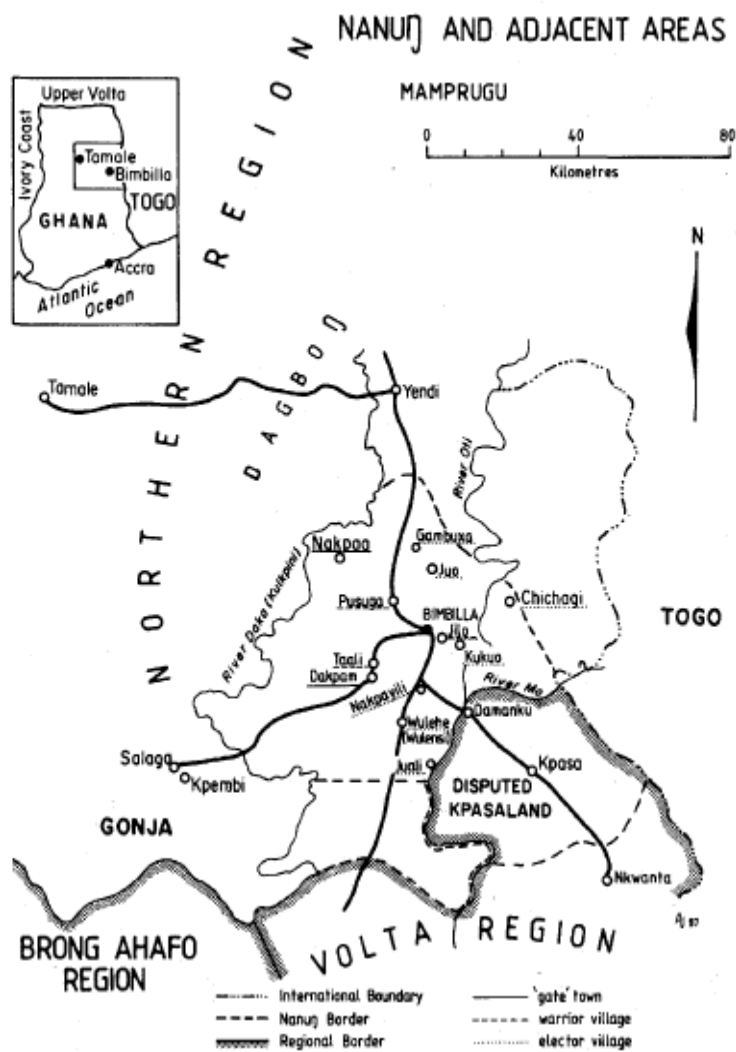
This bachelor thesis is a theoretical analysis of chiefdom, relation of chiefdom and state and role of chiefs. The thesis consists of three parts: Existence of chiefdom, Case of Ghana and Role of chiefs. My main ideas and research questions are: What is institution of chiefdom? Does the term „chiefdom“ have the same meaning today that it had in the post-colonial era? What is the role of chiefs as mediators between the state and citizens?

The first part contains description of institution of chiefdom, the chiefs, a state and the modern state, the evolutionary differences of chiefdom. In the second part political history of chiefdom and the state in Ghana are indicated. Here we can see a position of chiefs and chiefdom. Then we can read about the indirect rule, the election of a successor and about the conflict between Konkomba and Nanumba. The last part describes traditional role of chiefs, present and future role of chiefs, role of chiefs as mediators mainly.

I would like to summarize the results of this topic. The modern state of Ghana needs chiefdom as his equal partner. The chiefs have had very strong authority and influence for people until today. Institution of chiefs and chiefdom was institutionalized by the Constitution of Ghana in 1992. However, their active role in modern state is ambiguous.

## 8 PŘÍLOHY

FIGURE 1: MAP OF THE STUDY AREA



Obr. č. 1. Oblast Nanun

(Zdroj: Outwitting the State 1989)



Obr. č. 2. Kwame Nkrumah

(Zdroj: [http://en.wikipedia.org/wiki/Kwame\\_Nkrumah](http://en.wikipedia.org/wiki/Kwame_Nkrumah).)



Obr. č. 3. Náčelníci Ghany 1954

(Zdroj: <http://www.flickr.com/photos/koranteng/102483895/>)